

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

the development of the civil service.

Phased Transition to More Advanced Types of Testing

In order to further improve the quality of the civil service selection for the transition of testing knowledge of legislation to modern forms of exams such as competency tests, to the specific case studies, essay writing, etc.

Assessment of Competencies Managers on the Experience of the Corporate Sector and International Consulting Groups

The Academy of Public Administration will establish ProjectManagementCenter, Center for the Study of competencies (design competence profile civil servants) with the participation of international partners.

Currently, work is underway to develop a mechanism for determining the competence profile leadership positions studied international experience in this field.

A Clear Legal Separation of the Concepts of Corruption Offenses from Non- Professional Ethics

Taking into account international best practices proposed by the Agency in corruption offenses include acts punishable by criminal law. Disciplinary violations attributed to ethical transgressions maintaining existing sanctions.

Introduction of "Adviser on Ethics" institution

The main objective of this institution is seen in the prevention of the commission of ethics and corruption offenses, civil servants advising on anti-corruption legislation and ethics.

Creation of the Commission for Protection of Meritocracy

To enhance the protection of the principle of meritocracy in promoting the public service is supposed to create the Commission on the Protection of meritocracy, whose decisions will be binding on public administrators.

Implementation of the Risk Management System

Government bodies will work on a system of risk management in the quality control of public services, as well as ethical and disciplinary control. Taking into account international best practices will be developed for detection, identification, quantification, assessment and procedures to minimize risks in the government [12].

To conclude, Kazakhstani model of Civil Service is formed and it concludes all best practices of Civil Service.

References

1. A.A. Orsariyev, World model of public service and the experience of Kazakhstan, 2011. Retrieved February 20, 2014 from www.ia-centr.ru, last accessed February 22, 2014.
2. The concept of a new model of public service of the Republic of Kazakhstan, retrieved February 20, 2014 from www.kyzmet.kz
3. Key aspects of the model of public service of Kazakhstan (ppt file). Retrieved February 15, 2014 from <http://kyzmet.gov.kz/kzm/page/index.html?pageId=3997>
4. D. Ivanovich, The new model of Civil service of Kazakhstan and prospects. Questions and answers, retrieved February 18, 2014 from <http://www.tobolinfo.kz/news/people/18013>

ЖАСТАР, САЯСАТ ЖӘНЕ МАСС-МЕДИА: БАЙЛАНЫСЫ МЕН ДАМУЫ

Калиева Алия Альбековна

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты –
Қырандай күшті қанатты.

Мен жастарға сенемін!

М.Жұмабаев

Егеменді ел болып қалыптасқаннан кейін, қанша ауыртпалықты басынан өткерген қазақ халқы біртіндеп бәсекеге қабілетті елу елдің қатарын еншіледі. Экономикамыз дамып, еліміз болашаққа нық қадам басуда. Білім мен ғылымға қызығушылық танытып жатқан жастар да баршылық. Бұған бірігіп ұйымдасқан жастар ұйымдары дәлел. Бүгінгі ақпараттық заманда жастардың меңгерер белесі мол. Тәуелсіздік алғаннан кейінгі уақытта ұлттық таным, ұлттық мүдде, ұлттық көзқарас қалыптастыру үшін мемлекет саясатын дұрыс бағытқа бұратын арналар қажет болды. Осы орайда аса маңызды қоғамдық қатынасты жүзеге асыратын, әлеуметті ақпаратпен қамтамасыз ететін қуатты құрал – аудио-визуалды құралдар маңызды сатыға жоғарылады. Әсіресе, жаһандану әсерінен қоғам өмірінің айнасы болып табылатын бұқаралық ақпарат құралдарын бүгінгі бұқара халық Масс-медиаға айналдырып жүр. Бұл екі атау синонимдес, мағыналары бірдей сөздер. Сондықтан алдағы уақытта да мақала төңірегінде масс-медианы бұқаралық ақпарат құралдары деп немесе керісінше атау қате болмас деген пікірдеміз. «Халықтың жүрегі һәм миы» қызметін атқарып жүрген газет-журналдар мен телевизияға қарағанда ғаламтор көш ілгері тұр. «Заманына қарай адамы» демекші, бұның өзі халық әлеуетінің жоғарылауына байланысты болу керек. Дегенмен де, жұмысымыздың негізгі мақсаты етіп қазақ жастарының саяси санасы мен отансүйгіштік сезімдерін оятуда масс-медианың рөлі мен ықпалын анықтауды жөн көрдік.

«Жастар мәселесі» бүгінгі күн тәртібінен түспегені анық. Мәселе болып көтерілгелі қай заман. Әлі де өзектілігін жойған емес. Қазіргі таңда жастардың саяси көзқарасын, дүниетанымы мен қоғамдық ұстанымын қалыптастыратын негізгі күш бұқаралық ақпарат құралдары болып отыр. Сондықтан біріншіден «БАҚ» пен «жастар» сөздерінің ара-жігін ашып алған жөн. Оксфорд университеті баспасының келесімімен аударылған «Саясаттану» сөздігінде Масс-медиаға мынадай түсініктеме берілген: «Mass media – бұқаралық ақпарат құралдары – әр қилы байланыс құралдары мен көңіл көтеру мекемелері – үнқағаздар, журналдар мен басқа басылымдар, теледидар, радио және кино. Өзінің қызметінде олар кеңінен таралған сауаттылыққа, демалатын уақыттың болуына, халықтың қолында әр түрлі дидарлық және есіттіру техникасының бар екендігіне сүйенеді. Олардың қызметінің зор саяси астары да бар, оған жаңалықтар мен ақпарат, қоғамдық пікірді анықтау мәліметтерін жинау, ұйымдастыру және тарату; азды-көпті білімді қоғамда кең қоғамдық пікірталастар жүргізуге үлес қосу кіреді» [1, 235-236 б.]. Жалпы, бұқаралық ақпарат құралдары дегеніміз – саясат пен әлеуметтік қатынастар, қоғамдағы әлеуметтік институттарды қалыптастыруға ат салысатын және адам өмірінің әр саласының дамуына ықпал жасайтын, ал кейбір жағдайда шешуші факторға айналатын күш деп айтуға болады. Жоғарыда жастар мәселесінің бүгінгі қоғамда өзекті мәселе екенін айтып өткен едік, сондықтан «жастар» ұғымына түсініктеме беруді дұрыс деп таптық. Мемлекеттің дамуына және әлеуметтік қатынастарға жаңа идеялар мен ұстанымдар әкелетін жас ұрпақты біз – *жастар* дейміз. Болашағымыздың тірегі ретінде өз білімімен, жасампаз еңбегімен және күш-жігерімен өз келешегін құрудың жаңа мүмкіндіктеріне ие болған жастар ХХІ ғасырда Жаңа Қазақстанның – дамыған, бәсекеге қабілетті және әлемдегі сыйлы мемлекетті қалыптастыруды белсенді жалғастыруы қажет. Бұл – мемлекеттік жастар саясатының 2020 жылға арналған тұжырымдамасының негізгі міндеті. Жастар саясаты, білім жүйесі, ғылым, жастардың әлеуметтенуі, т.б. мәселелер көбіне саяси жүйенің идеологиялық бағытына байланысты. Саяси жүйе бұл – мемлекеттік, мемлекеттік емес институттар және саяси принциптер мен құқықтық нормалар. Сонымен қатар саяси және билік аралық қатынастар жиынтығы саяси жүйені құрайды [2, 101б.].

Осы жерде түсінікті болу үшін «саясат» пен «жастар саясатына» анықтама беру қажет. «Қазақстан саясаттану энциклопедиясы» «саясат» деген ұғымға мынадай анықтама береді: «Саясат алуан бейнелі. «Саясат» деген ұғым өзара байланысты құбылыстар мен үрдістердің тұтас бір кешенін қамтиды. Бұлар: 1) әлеуметтік топтардың және олардың

өкілдері болып табылатын билік мекемелерінің ұйымдастырушылық қызметі; 2) әлеуметтік топтар мен адамдар қауымдастықтары арасындағы мемлекеттік билік, оны жеңіп алу, ұстап тұру және пайдалану жөніндегі қоғамдық қатынастар; 3) саяси сана және мәдениет; 4) саяси ұйымдар мен нормалардың жиынтығы. Саясаттың қоғам өміріндегі рөлі оның әмбебаптығы, баршаны қамтитын сипаты, өмірдің барлық жақтарына әсер ету қабілеті секілді үш қасиетіне байланысты.

...Саясат дегеніміз қоғамның саяси саласындағы билікке қол жеткізуге, оны ұстап тұруға, нығайту мен жүзеге асыруға бағытталған саналы қызмет; әлеуметтік топтар мен олардың көшбасшылары арасындағы мемлекет жөніндегі, оның институттарын өз мүдделеріне пайдалану жөніндегі қатынастар мен олардың одақтары (бірлестіктері) арасындағы қатынастар саласындағы қызмет. Саясаттың ең маңызды мақсаты мен міндеті – қоғамның тұтастығын қамтамасыз ету» [3, 255-256 б.].

КСРО-да «жастар саясаты» деген терминді алғаш рет 1987 жылы «Коммунист» журналында философия ғылымдарының докторы И.М.Ильинский айтып, оған мынадай анықтама берді: «Біріншіден, бұл жас ұрпақтың социалистік қоғамдағы орны мен рөлі туралы идеялар, теориялық қағидалар жүйесі, екіншіден, бұл партияның, совет мемлекетінің, қоғамдық ұйымдар мен басқа да әлеуметтік институттардың жастарды қалыптастыру және дамыту, олардың шығармашылық мүмкіндіктерін жаңа қоғам құрылысы мүдделеріне сай жүзеге асыру мақсатында ілгеріде айтылған идеялар, қағидалар мен директиваларды жүзеге асыру жөніндегі практикалық қызметі» [4, 25 б.]. Әрине, бұл Кеңес дәуірінде айтылған пікірдің құндылығы өз мәнін жоймақ емес. Келісуге тұрарлық. Біздің елімізде жастар мәселесін шешуде жасалып жатқан тұжырымдамалар, БАҚ-та көтерілген мәселелер жастар саясатын дамытудағы бірден-бір жол болып табылады.

Саяси институттар шеңберінде қоғамдық қатынастардың әлеуметтенуін зерттеушілер қатарында Батыстық Г.Алмонд, Н.Винер, К.Дойч, Д.Истон, Т.Парсонс, Г.Лассуэлл, ресейлік И.М.Ильинский, А.В.Чигунов, К.С.Гаджиев, Б.А.Грушин, С.Г.Корконосенко, Г.С.Мельник, М.М.Назаров, И.Ю.Алексеева, Г.Т.Артамонова, Н.В.Борисова, В.И.Василенко, Л.А.Василенко, Т.В.Ершова, отандық Л.Ә.Байділдинов, Л.К.Бақаев, К.Н.Бұрханов, Ә.М.Жүнісов, Л.Ю.Зайниева, т.б. ғалымдар бар және әрбір зерттеушінің жастар саясаты мен бұқаралық ақпарат құралдарындағы саясаттың дамуына қосқан үлесі зор.

Жастар – қоғамның ең белсенді де белді мүшелері. Көзі ашық, көкірегі ояу осы жастарымызды қолдау мақсатында елімізде 2004 жылы 7 шілдеде «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жастар саясаты туралы» заң қабылданған. Бұл заңда Қазақстан Республикасының мемлекеттік жастар саясаты жастарды ерекше әлеуметтік-демографиялық топ ретінде тани отырып, жастардың мүдделері мен қажеттіліктерін қанағаттандыру, жастардың құқықтары мен бостандықтарын іске асыру, жастардың проблемаларын шешудегі жүйелілік пен кешенділікті қамтамасыз ету негізінде жүзеге асырылатыны белгіленген. Жастар саясатының негізінде Елбасымыздың ұсынысымен «Мемлекеттік жастар саясатының 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасы» жасалды. Тұжырымдама Қазақстанды дамытудың 2030 жылға дейінгі стратегиясының, Қазақстан Республикасы дамытудың 2020 жылға дейінгі стратегиялық жоспарының, Үдемелі индустриялық инновациялық дамудың мемлекеттік бағдарламасының негізгі ережелеріне жауап береді және Мемлекет басшысының Қазақстан халқы ассамблеясының XIX сессиясында, Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» бағдарламалық мақаласында берген тапсырмаларға сәйкес әзірленді. Бұқаралық ақпарат көздерінде, әсіресе, ғаламтор беттерінің «Қалайсың» жастар порталы мен «Ұлт» порталында арнайы тақырып та ашылып талқылау жүргізілген болатын. Жастар саясатына арналған Заң мен тұжырымдаманың орындалуына қатысты жастардың көп дені көңілі толмайтындығын

жеткізді. «Ұлт» порталында шығарылған Жастар тұжырымдамасына оқырмандардың пікірі төмендегідей:

- Мына Тұжырымдама жастар саясатының оңтайлы жүзеге асырылуына көп көмек болар еді, егер анық орындалса... Тұжырымдамада түрленбеген тіл саясаты, дін мәселесі, отбасы құндылығы, шынайы патриотизм (ұлтқа жанашырлық), ұлттық феномен арқылы тәрбиелеу қағидаттары жеткіліксіз болып тұр. Тіл – ұлттық рух. Рухтың азығы – дін, діл. Дін – жамағат, адамгершілік, имандылық, ар, адалдық, еңбек. Жамағат – отбасы, жұрт, халық. Шынайы патриотизм – отбасы, жұрттың "мен болмайын, сен бол" қағидасын ұстануы. Бұл өз кезегінде ұлтқа деген жанашырлық. Ал жаны ұлтына ашыған ұрпақ кешегісі мен бүгінгісін сараптай, ертеңі үшін жарқын идеялар ұсынып, жүзеге асыруға қабілетті бола алмақ.

- Осы бағдарламалар жүзеге асып жатса, жастардың көбі жұмыссыз болмас еді. Жастар арасында қылмыс өршіп тұр! Жастар бұл бағдарламаларыңыз туралы естіп жатыр, белсене үлес қосып жатыр деуге келмейді!

- Осындай саясаттар, жобалар тек қағаз жүзінде жүре бермей ең болмағанда қандай бір бөлігі іс жүзінде жүрсе ғой шіркін-ай! Өкінішке орай, ол жақын уақытта немесе сол айтып отырған 2020 жылға дейін болатын нәрсе емес! Болса, тек 50 жылдан кейін болады! Атам қазақ бекер айтпаған ғой "Елу жылда - ел жаңа" деп! [5]

Міне, «Мемлекеттік жастар саясатының 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасына» жастардың берген пікірі осындай. Әрине, қоғам болған соң, екі жақты пікірлер, дау-дамайлар кездесіп жатады. Жоғарыдағы пікірлерге қарай отырып, жастар саясатын, Заңын қолдап жүрген жастар «жоқ» деу үлкен қателік. Қолдаушы жастардан да бүгінгі қоғам кенде қалған жоқ.

Бұқаралық ақпарат құралдары қарқынды даму үстінде екені айтпасақ та белгілі. Десе де, ХХІ ғасыр – ғылым мен техниканың дамыған ғасыры болғаннан кейін, ақпарат та көштің алғы шебінде. Осыған сәйкес, жастарға арналған газет-журналдардан гөрі, бүгінгі таңда түрлі ғаламтор порталдарының саны күн сайын артып барады. Әлеуметтік желілердің санында шек жоқ. Кезінде бір ғұлама «Уақытты босқа өткізу – ең ауыр шығын» деген екен. Расында да, қазір жастар әлеуметтік желілердің құрбаны боп жүр. Газет-журнал түгіл, кітапқұмарлардың саны да азайып бара жатыр. Әрине, бұл жаһандану, батысқа еліктеудің залалы. Десек те, санаулының қатарын ғаламторға кірмей жүріп толықтырып жүргендер де жоқ емес.

Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым министрлігі жүргізген мониторингке назар салсақ, еліміздегі адам санының 4 405 138 –і жастар үлесінде. Бұл дегеніміз халықтың 29,5% жастар деген сөз. Сауалнамаға қатысқан көптеген жастардың бос уақыттары туралы ойларын білуге ұмтылыс жасаған, соған байланысты сұхбаттасқан жастардың 37,8% бос уақыттарын қайда өткізетіндіктерін айта алмаған, 32,1% әрине білемін, 4,9% жауап беруге қиналғандар, 25,3% белгісіз, нақты жоспар жоқ, жағдайға байланысты іс-қимыл жасайтындарын айтқан [6, 22 б.].

Е.М.Баймұханов өзінің кандидаттық диссертациясында «Жастар БАҚ сәйкес батыстық тәрбие алуда. Оған себеп болатын батыстық заманауи технологиялардың елімізге келуі. Жаһанданудан сырт қалған ел жоқ десек жаңылыспаймыз, жаһандану бұл бұқаралық ақпарат құралдарынсыз жүзеге аспайтын мәселе, бұған негіз болатын әлемдегі саяси және экономикалық қандай да болсын оқиға біздің елімізге де өз әсерін тигізеді. БАҚ ішіндегі теледидар, интернет, баспасөзсіз қоғамның, жалпы азаматтың алға дамуы күмәнді екені белгілі» [7, 17 б.] деп жазған пікірі орынды. Ғалымның «батыстық тәрбие» деп ерекше бөліп айтуының өзінде жастарымыздың «қазақы рухтан айырылып қалу қорқынышын» меңзеп тұрғанын аңғару қиын емес. Дұрыс. Себебі, бұл – бүкіл қазақ халқының мәселесі. Батыстандыру бізге масс-медиа арқылы имансыздық пен жауыздыққа апаратын «контр страйк» секілді түрлі компьютерлік ойындар, телевизия арқылы арсыздық, сараңдыққа шақыратын боевиктер, фантастикалық кинолар, клиптердің экранда кеңінен көрсетілуімен жеткен. Ең өкініштісі, насихаттың мықтылығы. Қазақ

әндері мен бейнеклиптерін көру түгіл, отандық арналардағы телебағдарламалардың өзі батыстық көшірме («Дом-2» - «Шіркін Life», «Пусть говорят» - «Айтуға оңай», «Фактор А» - «Х фактор», «Фобия» - «Сынақ», «Минута славы» - «Жұлдызды сәт», «Две звезды» - «Екі жұлдыз», «Голос» - «Қазақстан дауысы», т.б. мысал бола алады).

Жастар агрессивті болып, яғни кісі өлтіріп, тонап, өртеп жіберуге итермелейтін психологиялық фактордың жетегіне еріп, жастар арасындағы қылмыстың өршуіне себепші болды. Мәселен, 2012 жылдың тамыз айында жалпы республика бойынша қылмыс саны 57,1%-ға артқан. Нақты статистикаға жүгінсек, 2011 жылы 7-29 жас аралығындағы 1175 жас өз өмірін қиған. Нашақорлар саны да жыл сайын арта түсуде. Денсаулық сақтау министрлігіне қарасты нашақорлықтың медико-әлеуметтік мәселелері Республикалық ғылыми-практикалық орталығының мәліметі бойынша, 2011 жылы нашақорлар саны 54793 адамды құраған. Ең негізгісі, нашақорлардың дені отызға толмаған жастар мен жасөспірімдер.

Абай атамыз «Қорқамын кейінгі жас балалардан» деп дәл біздің заманның жастары туралы айтқан екен. XIX ғасырда айтып кеткен сөз «атылған оқтай». Атамыздың сөзінде жан бар екен-ау деп еріксіз ойланасың.

Бүгінгі таңда жаңа ақпараттық технологиялар адамдар мен адамдарды, мемлекет пен мемлекеттерді қосатын күшке айналғанын және жаһандануда әлемдік ғаламтордың рөлі ерекше екенін уақыттың өзі көрсетіп отыр. Осы жайлы Ресей ғалымдары Г.Л.Смолин және С.Черанекин ақпарат құралдарының ішінде алғашқы орынға шыққан ғаламтор туралы ойды былайша тарқатады: «Интернеттің дамуы, жаңа технологиялық мәдениетті қалыптастырады; халықаралық ақпараттық интеграция; ақпараттардың бұл түрін (INTERNET, INTERNET-2) дамуының арқасында әлемдік, ұлттық, аймақтық ақпараттардың алмасуына әкеледі, ол өз ретінде еңбектің деңгейін, кәсіптілігін, шығармашылығын, біліктілігін жоғарлауына септігін тигізеді» [8, 15-18 б.]. Ия, ғаламтор қоғамдық-әлеуметтік қатынастарға кеңінен араласуда. Ұлттық болмысты айқындайтын порталдар мен газет-журнал сайттарын ғаламтордан кездестірмеу мүмкін емес. Орысша сайт көп, дегенмен қазақ сайттары да күн сайын ашылуда. Әрине, бұған қуанасың. Ғаламтордағы «Ұлт» порталы, «Мәссаған!», «Шуақ», «Ел.kz», «Намыс.kz» т.б. қазақ порталдары бұған дәлел бола алады.

Ғаламдық мәселелерді шешуде жастардың рөлі зор. Жастар институтының ректоры, философия ғылымдарының докторы, профессор И.М.Ильинскийдің пікірінше, «адамзаттың жаһандық проблемалары мен жаһандану процесінің өлшемі де, әлпеті де жастарға қатысты. Экономикалық және әлеуметтік дағдарыстардан зардап шегетіндер жастар, «тұрақты даму идеясын» бәрінен көп ұғынуға және жүзеге асыра бастауға тиіс болатын да жастар, соғыс жанжалдарының отында өліп жатқандар да нақ осы жастар, бейбітшілік пен демократия мәдениеті идеясын ұсынуға тиіс болатындар жастар. Нақ сол жастар ғаламдық жаңа этиканы, құндылықтардың жаңа жүйесін игеріп, солардың негізінде өмір сүруді үйренуге тиіс» [9, 39 б.]. Расында да, жастар еліктеуге бейім. Әсіресе, жаһандану заманындағы батыстандыру саясатының жастарға тигізіп жатқан әсері шексіз. Бұны бұқаралық ақпарат құралдары да назардан тыс қалдырмауда. Қазіргі таңда оқуға түсу қиынның қиыны, қолда дипломын болса да жұмысқа орналасу өз алдына бір мәселе. Ал, жаңадан отбасы құрып жатқандардың жағдайы өзекті мәселелердің біріне айналып та үлгерді.

Жастар елдің болашағы ғана емес, оның бүгінгісі де. Сондықтан жастар проблемаларын ертең емес, бүгін шешу керек.

Жастар проблемаларын шешудің қиындайтын бір себебі олар нақты бір қарама-қайшылыққа емес, көптеген себептерге негізделетінімен байланысты. Проблемалар әлеуметтік, экономикалық және саяси себептері бар нақты жағдайлардың төңірегінде пайда болады. 2006 жылы Қазақстанның қалалары мен аудандарында жастарды толғандыратын мәселелер жайлы арнайы сауалнама өткен болатын. Бұл сауалнама нәтижесін былай жіктеуге болады:

1. Материалдық проблемалар, қаражатсыздық – 35 %.
2. Денсаулық жағдайы – 32 %.
3. Жұмысқа тұру проблемалары – 30 %.
4. Жастар арасындағы мәдениеттің төмен болуы – 19,4 %.
5. Білім алуға кездесетін проблемалар – 19,2 %.

Әр түрлі тұрғыдағы проблемалар туындағанда 79% жастар туысқандарынан көмек сұрайды екен, 41% өздері шешеді. Сауалнамаға қатысушылардың 20% мемлекеттік құрылымдарға (құқық қорғау органдары, әкімшілік, маслихат) барғанды жөн көреді. Жастардың негізгі бөлігінде дұрыс көзқарас қалыптасқан. Жас буын өкілдері болашаққа шынайы көзқараспен қарап, қиыншылықтарға төземіз деген уәж айтуда, олар – 42% құрайды, болашағымыз жақсы болады дегендер – 22 %. Бірақ, әрбір бесінші болашаққа күмәнмен қарайды, олар – 19% құрап отыр. Бұл топ көбіне қоғамның әлеуметтік жағдайы қорғалмағандар, олардың ішінде жұмыссыздар, әлеуметтік жағдайы төмен азаматтар кіреді [10, 84-85 б.].

«Жастар арасында этносаралық келісім мен патриотизм құндылықтарын табанды түрде орнықтыру, экстремизм мен ұлтшылдыққа, заңбұзушылықтар мен қылмыскерлікке қарсы имунитетті қалыптастыру керек», - деп атап көрсетті Н.Ә.Назарбаев «Нұр Отан» ХДП кезектен тыс XII съезінде сөйлеген сөзінде [11]. Бүгінгі күні елімізде 720-дан астам жастар ұйымы бар, олардың қатарында 1 миллион 200-мыңнан аса адам қызмет етуде. Алайда, нәтижесіз деуге келмейді. Нәтиже бар. Қағаз жүзінде ғана. Ол да шындық, қоғамдағы жастар мәселесіне қатысты сұрақтардың көбі жауапсыз.

Қорыта келгенде, жастар мен жастар саясатына, олардың бұқаралық ақпарат құралдарымен байланысы мен дамуына қатысты біраз мәселені қарастырдық деп ойлаймыз. Бірақ, бұның өзі барлық мәселенің кішкентай бөлігі. Ары қарай жалғастыру алдағы уақыттың еншісінде.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Оксфорд қысқаша сөздігі. САЯСАТТАНУ. Алматы, ЖШС «Қазақстан» баспа үйі, 2001, - 424 бет.- 235
2. Политология. Учебник для студентов высших учебных заведений. Под общей редакцией А.Н.Нысанбаева. – Алматы, 1998. – 210 с.
3. Казахстанская политологическая энциклопедия. – Алматы, 1998. -447 с.
4. Ильинский И.Н. Развитие социализма и молодежь. //Коммунист, 1987. - №6.
5. <http://ult.kz/article/view?id=575>. «Ұлт» порталы.
6. Сыдықов А. Дала мен қала, 2007. № 32.
7. Баймұханов Ербақыт Мұхамедқалиұлы. Қазіргі Қазақстан Республикасы жастарының саяси санасын қалыптастырудағы бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі. Саяси ғыл. Канд. Үшін дайындалған дисс...; Алматы, 2010.
8. Черешкин Д.С., Смолян Г.Л. Сетевая информационная революция. //Информационные ресурсы России, 1992. -№4.
9. Ильинский И.М. Молодежь в контексте глобальных процессов развития мирового сообщества. //Молодежь и общество на рубеже веков.– М.: Изд-во Ин-та молодежи, Голос, 1999.
10. Зайниева Л.Ю. Мемлекеттік жастар саясаты: Қазақстан әлемдік тәжірибе тұрғысында. - өңдел. тол. 2-ші бас. – Алматы: Дайк-Пресс, - 2009. -284 б.
11. Назарбаев Н.А. Индустриально-технологическое развитие Казахстана ради нашего будущего. Выступление Президента Республики Казахстан, Председателя НДП «Нур Отан» на внеочередном XII съезде партии. 16 мая 2009.

ӘОЖ323.1 (447)

ҰЛТТЫҚ ИДЕЯ ҚОҒАМДЫҚ ӨЗГЕРІСТІҢ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ